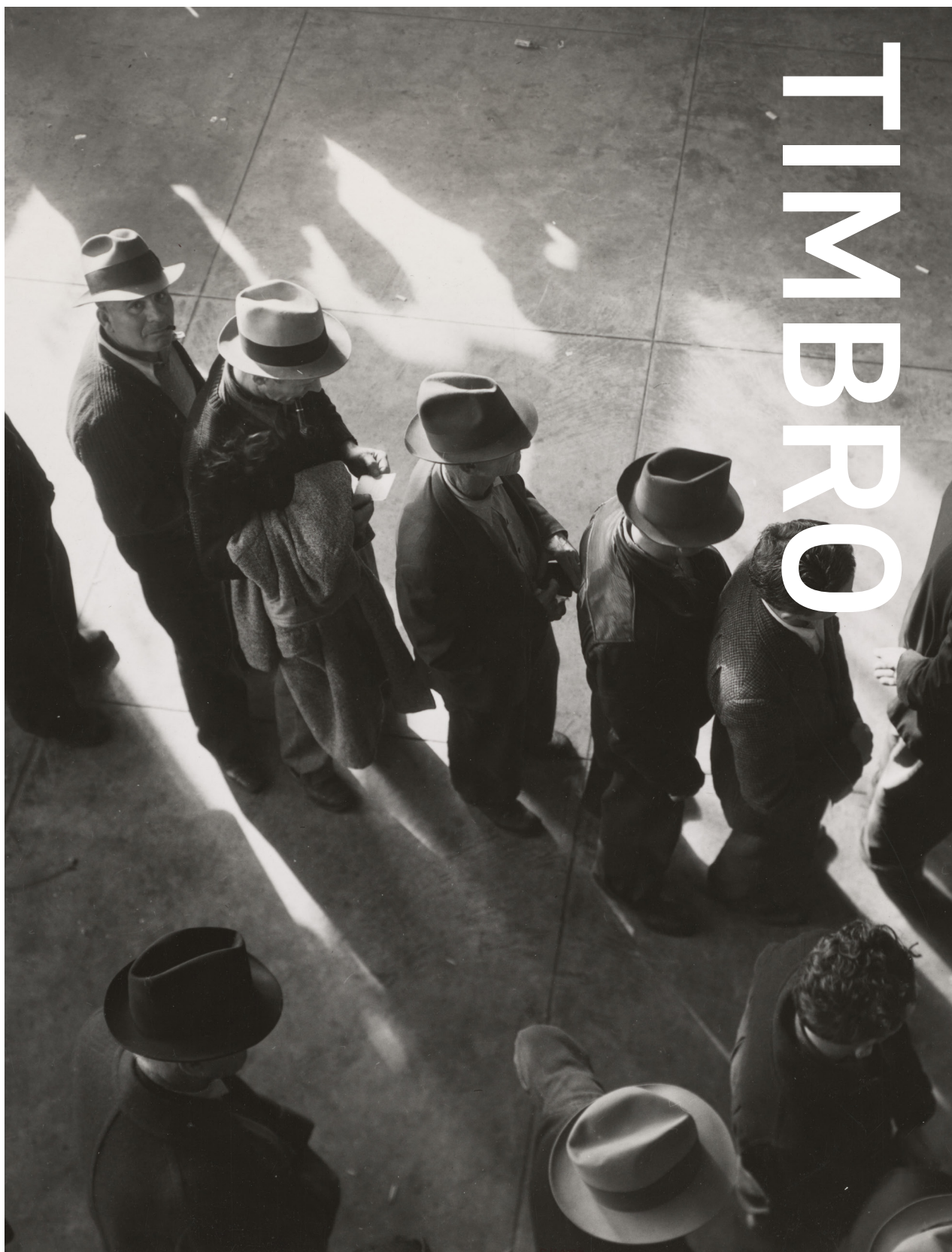

ARBETSLINJE ELLER BIDRAGSLINJE
VAR STÅR PARTIERNA OM A-KASSAN?

OLIVER RYKATKIN
NOVEMBER 2021

OM FÖRFATTAREN

Oliver Rykatkin är statistikstuderande vid Uppsala universitet och är ledamot i Moderata ungdomsförbundets förbundsstyrelse. Han är även fritidspolitiker i Nacka samt studentmedarbetare på Axiom Insight.

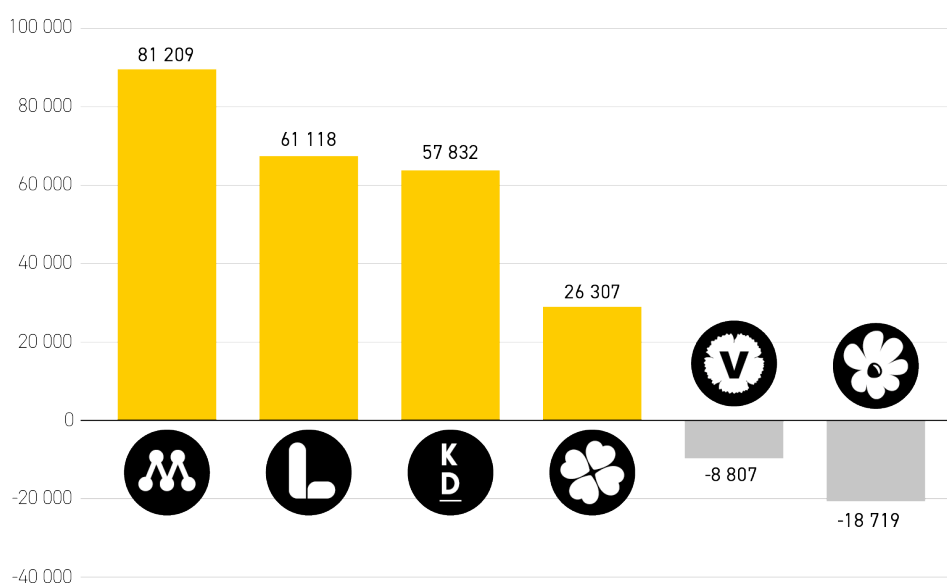
Omslagsbild: Arbetslösa i kö, Kalifornien 1938.
Foto: Dorothea Lange / New York Public Library.

SAMMANFATTNING

Sverige har historiskt hög arbetslöshet. Det innebär en svår situation för de hundratusentals människor som söker men inte får jobb, och stora samhällsekonomiska konsekvenser. Värde av att ha ett jobb – och den samhälleliga kostnaden för arbetslöshet – är svårt att överskatta. Sverige behöver en återupprättad arbetslinje. Den här rapporten granskar a-kassans effekt på arbetslösheten och partiernas politik för a-kassan.

- Högre arbetslöshetsersättning ger högre arbetslöshet. Finansdepartementet bedömer att om ersättningsgraden höjs med 1 procentenhet kommer arbetslösheten att öka med 0,12 procentenheter.
- Längre arbetslöshetsersättning ger högre arbetslöshet. Om perioden med arbetslöshetsersättning förlängs med en vecka förlängs den genomsnittliga arbetslösheten med en dag.
- Utifrån dessa estimat beräknar rapporten sysselsättningseffekten av riksdagspartiernas budgetar 2015–2021 (se figur 1). Moderaternas, Kristdemokraternas, Liberalernas och Centerpartiets respektive budgetförslag skulle innebära betydande ökning av sysselsättningen jämfört med regeringens. Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet skulle däremot sänka sysselsättningen.
- A-kassan borde återgå till det takbelopp i arbetslöshetsersättningen som gällde mellan 2007 och 2014. Antalet dagar en arbetslös är berättigad till arbetslöshetsersättning borde begränsas. Ersättningen i arbetslöshetsersättningen bör trappas av. Karensperioden för arbetslöshetsersättning borde förlängas. Regeringen borde redovisa förväntad effekt på arbetslösheten för fler reformer i budgetpropositionen.

Figur 1: Genomsnittligt antal jobb per parti jämfört med regeringen, 2015–2022.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	5
NATIONALEKONOMISK TEORI OM A-KASSAN	7
METOD	10
RESULTAT	11
2022	13
SLUTSATSER.....	15
REKOMMENDATIONER.....	16
REFERENSER	17
APPENDIX: SYSSELSÄTTNINGSEFFEKTER PER BUDGETÅR	
2015	20
2016	21
2017	23
2018	25
2019	27
2020	29
2021	31
2022	32

INLEDNING

På Socialdemokraternas partikongress 2013 lovade Stefan Löfven att Sverige skulle ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Flera var kritiska till det relativa måttet, bland annat ekonomiprofessorn och förste ordföranden i finanspolitiska rådet, Lars Calmfors. Han menade att det säger ganska lite om svensk arbetsmarknad om vi vid ett enskilt tillfälle har lägre arbetslöshet än övriga EU. Målet blir ännu mer intetsägende i och med att olika länder mäter arbetslöshet på olika sätt, fortsatte Calmfors.¹

Trots kritiken fortsatte regeringen med målet. I Löfvens första regeringsförklaring kunde man höra honom säga: ”Ett tydligt sysselsättningsmål ska styra den ekonomiska politiken. Antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige når lägst arbetslöshet i EU år 2020.”

När han tillträdde var Sveriges arbetslöshet på 7,3 procent bland åldrarna 16–64 år gamla.²

I februari 2020, före Corona-pandemin, var arbetslösheten i Sverige 8,4 procent.³ Sedan Stefan Löfven blev statsminister har arbetslösheten alltså ökat med över en procentenhet. Även i internationella jämförelser sticker Sverige ut på ett negativt sätt. Sedan 2015 är Sverige ett av tre EU-länder där arbetslösheten har ökat – i resterande har den minskat. När Löfven presenterade löftet om Europeiska unionens lägsta arbetslöshet låg Sverige på plats 9 av 27. När löftet skulle varit infriat hade Sverige halkat ner till plats 23 av 27. De enda länderna som var sämre var Grekland, Spanien, Italien och Litauen.⁴

Under 2021 har arbetslösheten nått historiskt höga nivåer. I maj var arbetslösheten 9,7 procent i arbetskraften 16 till 64 år.⁵ Det är den högsta siffran sedan 1998, och en av de högsta

noteringarna sedan Statistiska centralbyrån började följa arbetslösheten kontinuerligt 1970.⁶ Den höga arbetslösheten får stora konsekvenser för samhället, och främst för den enskilde individen som inte får ett arbete.

Under 90-talskrisen steg arbetslösheten från 3,8 procent till 10,9 procent. Under 1991 och 1993 minskade Sveriges BNP med 3,7 procent, motsvarande 97 miljarder kronor, jämfört med föregående år. Vid finanskrisen 2008 ökade arbetslösheten från 6,1 procent till 8,2 procent. Den ökningen resulterade i ett minskat BNP på 4,5 procent, eller 179 miljarder kronor, jämfört med föregående år. Om arbetslösheten skulle uppgå till 15 procent under fem års tid beräknas det kosta staten 800–900 miljarder kronor. Kostnaderna består av både ekonomiska transfereringar och uteblivna skatteintäkter.⁷

Kostnaden för den enskilda individen kan bli ännu större. I en studie från IFAU har forskare undersökt hälsoeffekterna av massuppsägningarna under 90-talet. De kom fram till att risken av att dö i förtid ökade när en person blivit uppsagd. För män ökade risken med 8–18 procent och för kvinnor med 5–6 procent. På kort sikt identifierade rapporten även en fördubblad risk att drabbas av psykisk ohälsa eller alkoholrelaterade sjukdomar. Dessutom hänger låg arbetslöshet även ihop med minskad brottslighet i samhället. När IFAU undersökte data från 90-talet såg forskarna att en låg arbetslöshet kunde minska den allmänna brottsligheten i en kommun med uppemot 20 procent. Där arbetslösheten är hög drabbas befolkningen alltså av högre risk för både psykisk ohälsa och kriminalitet.⁸

Effekterna av att inte ha ett arbete blir som störst för unga, speciellt unga som varken

1 Karlsson and Holmqvist, 2013; Kriss, 2015.

2 Statistikdatabasen, SCB.

3 Ibid.

4 Eurostat.

5 Statistikdatabasen, SCB.

6 Statistikdatabasen, SCB.

7 Svenskt Näringsliv, 2020; Jacke, 2020.

8 Eliason, Lundborg & Vikström, 2011; Öster & Agell, 2007.

arbetar eller studerar (UVAS). Om ett barns föräldrar under stor del av barnets uppväxt saknar sysselsättning ökar risken för att barnet blir UVAS. Att inte ha tidigare arbetserfarenheter ökar även risken för att bli UVAS. Ifall någon förblir UVAS under lång tid, cirka tre till fem år, ökar risken för kriminalitet.⁹

Både för samhällets ekonomi och för individerna som drabbas är det viktigt att hålla arbetslösheten så låg som möjligt. Den här rapporten har skrivits mot den bakgrunden. Rapporten kommer att gå igenom hur arbetslöshetsersättningen påverkar arbetslösheten, både teoretiskt och med konkreta exempel. Vidare går den igenom samtliga riksdagspartiers budgetar för att undersöka hur deras arbetslöshetsersättningspolitik hade påverkat arbetslösheten.

⁹ Forslund & Liljeberg, 2021.

NATIONALEKONOMISK TEORI OM A-KASSAN

I de nationalekonomiska läroböckerna beskrivs flera faktorer som betydelsefulla vid lönebildning. De tre vanligaste faktorerna är reservationslönen, arbetsmarknadsläget och övriga faktorer. Reservationslönen är den lägsta lönen en arbetstagare är beredd att arbeta för. Med en lägre lön skulle arbetaren hellre vara arbetslös än arbeta. Oftast brukar arbetsgivaren erbjuda en lön något över reservationslönen för att behålla arbetaren.¹⁰

Arbetsmarknadsläget går kortfattat att beskriva med att ju lägre arbetslösheten är desto högre blir lönerna. Det följer den klassiska utbud och efterfrågan-modellen: när det är högre konkurrens om de arbetslösas tjänster är arbetsgivarna villiga att locka dem med högre lön.¹¹

En av de övriga faktorerna är arbetslöshetsersättningen, i folkmun kallad a-kassan. Ersättningen har en negativ inverkan på arbetslösheten, d.v.s. att arbetslösheten ökar, då en arbetslös blir mindre benägen att ta ett nytt arbete vid förlorat arbete, sökintensiteten för den arbetslöse minskar. En sänkning av arbetslöshetsersättningen ökar alltså själva sysselsättningen givet ett visst antal tillgängliga jobb. Sänkningen skulle även öka antalet tillgängliga jobb, genom att företagens incitament för att utlysa nya jobb stärks när tiden för tillgängliga jobb går ner vid en högre sökintensitet.

Samtidigt pressar arbetslöshetsersättningen upp lönerna för dem som redan har ett arbete. Detta beror på fackliga organisationers möjlighet att förhandla om högre löner stärks då deras medlemmar inte drabbas lika hårt vid en eventuell arbetslöshet. I Sverige blir den effekten extra stark i och med att kollektivavtalens täckningsgrad är över 90 procent. Det framhäver både läroböcker och Finansdepartementets teorigenomgång av

arbetslöshetsersättningens påverkan på arbetslösheten.¹²

Därmed bidrar arbetslöshetsersättningen i teorin till att de som redan har jobb får en högre lön, samtidigt som den har en utträngningseffekt för dem som inte har ett jobb. Konjunkturinstitutet landar även i samma slutsats i sin lönebildningsrapport från 2016. ”Sammantaget pekar forskningen mot att höjd nettoersättningsgrad verkar lönehöjande och höjer arbetslösheten.”¹³

Ersättningsnivåns påverkan

Ett flertal studier och litteraturgenomgångar om a-kassenivåns påverkan på arbetslösheten, från Sverige och andra länder, har genomförts. I en studie av IFAU från 2008 har man undersökt effekterna av att ta bort taket på a-kassan och höja ersättningskvoten i a-kassan på regional nivå över tid i Sverige. Studien fann att om ersättningskvoten höjs med 5 procentenheter, från 80 till 85 procent, leder det till en relativ ökning av arbetslösheten med 30 procent, från till exempel 6 till 7,9 procent. Samtliga dessa förändringar är statistiskt signifikanta och ger en elasticitet på 3,5.¹⁴ Det är en högre skattning än vad annan tidigare forskning har visat.¹⁵

En rapport som Sveriges a-kassor beställt har gått igenom 21 olika studier, däribland IFAU:s studie som beskrivits ovan. Sveriges a-kassors rapport visar samma samband som IFAU:s studie visade. 17 av 21 studier såg ett samband mellan ökad arbetslöshet och höjd arbetslöshetsförsäkring. Endast en visade att höjd arbetslöshetsersättning leder till lägre arbetslöshet. Resterande visade inga statistiskt signifikanta resultat. Beräkningarna i rapporten resulterade i att om ersättningsgraden av arbetslöshetsersättningen ökar med 10 procent-

¹⁰ Blanchard m.fl., 2015, s. 165.

¹¹ Ibid.

¹² Forslund & Vikström, 2011; Blanchard m.fl., 2015, s. 165; Finansdepartementet, 2011.

¹³ Forslund & Vikström, 2011; Blanchard m.fl., 2015, s. 165; Konjunkturinstitutet, 2016

¹⁴ Elasticitet är ett mått på hur en variabel påverkas när en annan variabel förändras. Rapporten ser till förändringen i arbetslöshet som kommer från en förändrad ersättningsgrad i a-kassan. En elasticitet på 0,1 innebär att vid en procentenhets förändrad ersättningsgrad förändras arbetslösheten med 0,1 procentenhet.

¹⁵ Fredriksson & Söderström, 2008.

enheter riskerar arbetslösheten att öka med mellan 0,1 och 3,4 procentenheter. Rapporten innehåller även uppskattningar av hur en extra karenssdag påverkar ersättningsgraden i arbetslöshetsersättningen. Utifrån dessa beräkningar motsvarar en slopad karenssdag en procentenhet lägre ersättningsgrad.¹⁶

En litteraturstudie gjord för den danska regeringen är mer omfattande och behandlar 28 olika internationella studier. 24 av studierna visar med statistiskt signifikanta resultat att lägre arbetslöshetsersättning ger lägre arbetslöshet. De fyra övriga visar även de på ett negativt samband, men utan statistisk signifikans. De flesta av studierna visar en elasticitet på mellan 0,5 och 1. Utav de 28 studierna är fyra gjorda i Sverige. Endast i Sverige varierar elasticiteten mellan 0,5 och 3 vid en ökning av ersättningen med 10 procentenheter.¹⁷

2011 släppte finansdepartementet en rapport där effekterna av eventuella framtida sänkningar av ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen uppskattades. Rapporten uppskattar en total kvasielasticitet¹⁸ på 0,12, vilket innebär en elasticitet på 1,5. Detta innebär att om ersättningsgraden minskar med 10 procentenheter så minskar arbetslösheten med 1,2 procentenheter. Kvasielasticiteten är satt till ett medelvärde av flera internationella studier. Det ska påpekas att det är samma elasticitet som departementet använder vid beräkningar av jobbskatteavdragets effekter på arbetslösheten.

Utifrån finansdepartementets beräkningar skulle de minskningar i genomsnittliga ersättningsnivåer som genomfördes mellan 2006 och 2015 på cirka 7,1 procentenheter leda till en minskad arbetslöshet på 0,85 procentenheter. I 2020 års siffror motsvarar det cirka 42 000 heltidsarbetstillfällen. Det är utifrån dessa beräkningar av ersättningsnivåernas påverkan på

arbetslösheten som den här rapporten skattar partiernas sänkningar eller höjningars påverkan på arbetslösheten. En utförligare om beskrivning av beräkningarna presenteras i rapportens metoddel.¹⁹

Bidragslängd

Det finns relativt omfattande forskning kring vilken påverkan arbetslöshetsersättningens längd har på arbetslösheten. Riksdagens utredningstjänst har gjort en konsekvensanalys av vad som skulle hända om de tillfälliga förlängningarna och ökningarna av a-kassan under coronapandemin skulle permanentas. I denna konsekvensanalys beräknas effekterna av höjd och förlängd a-kassa tillsammans, utan att skilja på åtgärderna. Enskilda konsekvenser av endera åtgärden kan därför inte utläsas. Utredningstjänsten menar att jämviktsarbetslösheten²⁰ kommer att höjas med 0,69 procentenheter om båda åtgärderna skulle permanentas. Höjningen motsvarar cirka 38 000 heltidsanställda.²¹

I den tidigare nämnda danska litteraturstudien undersöktes också effekterna av längden på arbetslöshetsersättningen. I den redovisas ett tydligt samband mellan längre perioder av arbetslöshetsersättning och en längre period av arbetslöshet. Av de 42 studierna visar 39 ett statistiskt signifikant samband, resterande visar inte något samband eller visar inga statistiskt signifikanta resultat. Resultaten indikerar även en avtagande effekt av ersättningen. Till exempel visade en studie där man i USA förlängde perioden för ersättning från 26 till 39 veckor en större påverkan på arbetslösheten än när Danmark kortade perioden från 4 till 2 år. Detta beror på att ju längre en person är arbetslös, desto mindre är sannolikheten att den går tillbaka in i arbete. Efter att ha varit arbetslös i över två års tid är risken

16 Bengtsson & Hegelund, 2018.

17 Andersen, Svarer & Majlund Vejlin, 2015.

18 Skillnaden mellan en kvasielasticitet och en "vanlig" elasticitet är att den vanliga är uppmätt och framforskad medan kvasielasticiteten bygger på en sammanvägning av tidigare forsknings elasticiteter.

19 Finansdepartementet, 2011.

20 Jämviktsarbetslösheten är den arbetslöshet som skulle råda vid konjunkturell balans i Sverige och i omvärlden.

21 Riksdagens utredningstjänst, 2020.

därmed större att man lämnar arbetskraften i stället för att skaffa ett nytt jobb.²²

En finsk studie som har undersökt hur längden på arbetslöshetsersättningen påverkade arbetslöshetens längd inom olika sektorer påvisade ett samband mellan längre bidragsperioder och längre arbetslöshet. Studien visade inte några större skillnader mellan olika sektorer, utan liknande effekter förekom inom samtliga sektorer. Studien kom fram till att en veckas längre tid med arbetslöshetsersättning i Finland i genomsnitt innebar 0,16 veckors längre arbetslöshet. Om tiden någon är berättigad till arbetslöshetsersättning förlängs med ett år, förlängs alltså den genomsnittliga tiden personen är arbetslös med strax över två månader.²³

22 Andersen, Svarer & Majlund, Vejlin, 2015.

23 Kyyrä & Pesola, 2020.

METOD

Rapportens syfte är att undersöka vilka effekter partiernas bidragspolitik har på arbetslösheten. Då effekterna av de minskade bidragen som i sin tur har flera svårbedömda bieffekter kommer en försiktig och enkel modell att användas. Varje enskilt förslag kommer även bedömas enskilt och sedan sammanställas för partierna Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet varje år sedan 2015. Regeringens, d.v.s. Socialdemokraterna och Miljöpartiets, budgetförslag är utgångsläget för varje enskilt budgetår. Rapporten har i bedömningen av bidragspolitiken utgått från utgiftsområde 14, Arbetsmarknad och arbetsliv, i statsbudgeten.

Ersättningsgraden beräknas utifrån lönen den genomsnittlige arbetslöse hade innan vederbörande blev arbetslös.

För att skatta partiernas förslags förändring av ersättningsgrad i arbetslöshetsersättningen kommer rapporten att utgå ifrån en viktad genomsnittlig ersättningsgrad de första 300 dagarna. Den jämförs med den genomsnittliga ersättningsgrundande dagpenningen den arbetslöse hade vid sitt tidigare arbete. Se tabell över hur tid i arbetslöshet är fördelad över den arbetslösa befolkningen.

Tabell 1: Tid i arbetslöshet (Arbetsförmedlingen, 2021).

Dagar	Antal	Andel
0-100	163 659	40 %
101-200	82 355	20 %
201-300	51 430	13 %
301-	110 555	27 %
Summa	407 999	100 %

Det viktade medelvärde utgår ifrån hur många som varit arbetslösa under 300-dagarsperioder. Rapporten kommer att använda samma totalelasticitet som Finansdepartementet och riksdagens

utredningstjänst använder för att skatta ersättningsgradens påverkan på arbetslösheten: 0,12 procentenheters förändrad arbetslöshet för varje procentenhet förändrad ersättningsgrad. Den förändrade arbetslösheten i procentenheter omvandlas till antalet heltidsarbetande. I 2020 års siffror är arbetskraften ungefär 5,5 miljoner individer. En procentenhets minskad arbetslöshet innebär alltså 55 000 fler heltidsarbetande.

Medelvärde är att en person med arbetslöshetsersättning är arbetslös i ungefär 163 dagar. Därför utgår rapporten från att det tar lika lång tid att gå från arbetslöshet till jobb. Vidare förutsätts också att inflödet i arbetslöshet är konstant. Vid skattning av effekten för längre bidragsperiod används studien från Finland där en veckas längre berättigande till bidrag resulterar i 0,16 fler veckor i arbetslöshet. För enkelhetens skull avrundas siffran till 0,2, så att en veckas längre berättigande av bidrag förväntas öka tiden i arbetslöshet med en dag. Det innebär att om arbetslöshetsersättningen förlängs med två månader (8 veckor) förväntas den arbetslöse vara arbetslös ungefär 8 dagar längre.

I snitt finns knappt 270 000 arbetslösa med arbetslöshetsförsäkring.²⁴ Om man skulle förkorta bidragstiden med 8 veckor skulle därmed tiden för att vara arbetslös också förkortas med 8 dagar, 155 i stället för 163 dagar, en minskning med 5 procent. Då skulle det i stället vid varje givet tillfälle vara drygt 250 000 arbetslösa.

24 IAF. Det finns fler arbetslösa än så, men alla arbetslösa är inte med i a-kassan och påverkas alltså inte av a-kassans ersättningsnivåer.

RESULTAT

Utifrån bedömningarna av arbetslöshetsersättningsens effekt på arbetslösheten kan man göra uppskattningar av vilken effekt föreslagna förändringar av a-kassans nivå och ersättningsens längd skulle innebära. Resultatet presenteras för varje budgetår är presenterat i tabell 2.

Moderaterna är det enda parti som vill ändra längden på a-kassan. Partiet har föreslagit en förkortning i sina budgetar sedan 2019. Det är också det parti vars politik skulle resultera i flest antal heltidsarbetande: 84 000 fler i arbete.

Liberalerna är näst bäst i rankningen, trots att snittet dras ned av budgetarna för 2020 och 2021 då partiet budgetsamarbetade med regeringen inom ramen för Januariavtalet. Sedan Januariavtalet föll har Liberalerna lagt en egen budget, och inför år 2022 är de relativt nära Moderaterna i antal skapade jobb: 61 000 fler i arbete.

Kristdemokraterna har konsekvent föreslagit vad som kan beskrivas som en mildare version av Moderaternas politik. Partiet har liksom Moderaterna lagt andra budgetar än regeringen varje år, men legat betydligt lägre i antal skapade jobb varje år utom budgeten för 2015 som var Alliansgemensam. I snitt: 59 000 fler i arbete.

Centerpartiet är det enda partiet som har en helt egen modell för ersättningsgraden med en

avtrappning i flera olika steg. De år då partiet har lagt egna budgetar har de liknat Kristdemokraterna – en positiv effekt men mindre än Moderaterna och Liberalerna. Efter Januariavtalet har de den minsta jobbeffekten av de tidigare Allianspartierna: 30 000 fler i arbete.

Vänsterpartiet har lagt egna budgetar sedan Januariavtalet ingicks. Sedan regeringen höjde a-kassan i pandemin har Vänsterpartiet följt regeringen och inte lagt några avvikande förslag. Bara i budgeten för år 2020, efter Januariavtalets ingång men före corona, har Vänsterpartiet haft en annan a-kassepolitik än regeringen. Partiets förslag hade inneburit den enskilt största höjningen av arbetslösheten från något parti. I snitt landar de på 9 000 färre i arbete.

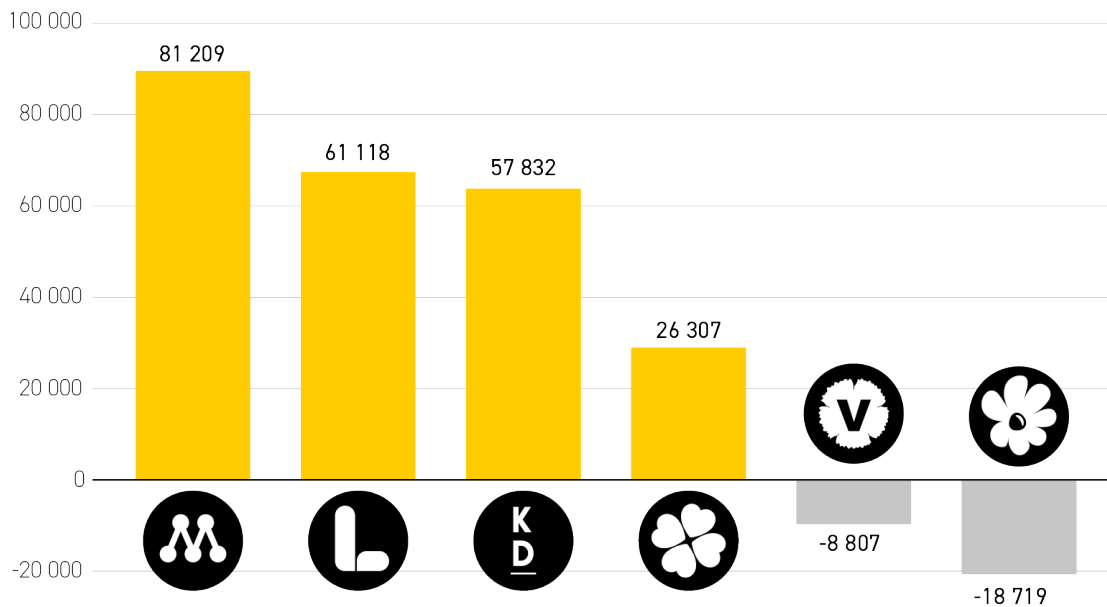
Sverigedemokraterna har sedan 2020 samma a-kassepolitik som regeringen, men har tidigare föreslagit höjningar. I snittet över hela perioden presterar Sverigedemokraterna klart sämst: 19 000 färre i arbete.

För en detaljerad genomgång av varje budgetår, se appendix.

Det främsta argumentet som brukar användas för en högre arbetslöshetsförsäkring är att ge dem som arbetar trygghet vid en eventuell arbetslöshet. Argumentet har använts i flertalet av partiernas

År	M	L	KD	C	V	SD
2015	98 419	98 419	98 419	98 419	0	-17 819
2016	70 206	96 281	48 891	0	0	-
2017	69 431	69 431	48 351	43 157	0	-34 413
2018	75 493	68 493	47 698	42 574	0	-41 076
2019	77 741	66 331	46 192	0	0	-56 445
2020	75 771	0	44 820	0	-70 452	0
2021	101 403	0	70 452	0	0	0
2022	101 403	89 993	70 452	53 164	0	0
Medel	83 733	61 118	59 409	29 664	-8 807	-18 719

Tabell 2: Förändring i antalet heltidsarbetande till följd av förändringar i a-kassan för varje budgetår 2015–2022 i jämförelse med regeringen.

Figur 2: Medelvärde av antalet fler eller färre heltidsarbetande 2015–2022 i jämförelse med regeringen.

budgetar. Något som däremot inte nämns är vad skyddet ska resultera i. Ett vanligt begrepp som används är att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring; den nyblivne arbetslöse ska inte behöva anpassa sin livssituation i stor utsträckning vid en eventuell arbetslöshet.

Det finns ett pris för den tryggheten: högre arbetslöshet. Flera partier bortser helt från den kostnaden, trots att forskningen talar sitt tydliga språk. Det dröjde ända till budgeten för år 2020 innan regeringen erkände att deras politik skulle innebära högre arbetslöshet.²⁵

Sverige är känt för att ha en stelbent arbetsmarknad. Ett tecken på det är OECD:s mätindikator strikthet för anställningsskydd, där Sverige har ett högre index än OECD-snittet. Det finns många anledningar till detta: höga anställningskostnader, inlåsnings effekter genom LAS och en ineffektiv arbetsförmedling. Till detta bör även arbetslöshetsersättningen börja räknas in, då den bidrar till en högre arbetslöshet som i sin tur gör att färre byter jobb.²⁶

En av de viktigaste slutsatserna i denna rapport är att relativt små medel kan ge betydligt lägre arbetslöshet. I en rapport från Arbetsförmedlingen har effekterna av de olika arbetsmarknadspolitiska programmen som använts mellan 2010 och 2018 utvärderats. Rapporten kom fram till att de flesta olika insatserna hade en positiv effekt för den arbetssökanden, men resultatet är inte i närheten av effekterna sänkt arbetslöshetsförsäkring skulle få. Det finns andra viktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men de kan inte kompensera för dålig a-kassepolitik.²⁷

25 Prop. 2019/20:1

26 OECD, 2020; Flodberg, 2018

27 Andersson & Thyni, 2021

I rapportens appendix finns en närmare genomgång av samtliga budgetår. Det finns dock skäl att särskilt lyfta 2022. Det är den senaste budgeten, det är budgeten som kommer ligga under valåret, och efter att Januariavtalet fallit har samtliga partier i opposition presenterat egna budgetmotiv.

Regeringens förslag var att förlänga de tillfälliga höjningarna i a-kassan med ett tak på 1 200 kr de första 100 dagarna och 1 000 kr för efterföljande dagar. Det skapar ett viktat medelvärde i taket på 1 110 kr. Då det inte finns någon data över den genomsnittliga ersättningsgrundande dagpenningen för 2022 används senaste tillgängliga data (2020), 1 215 kr per dag. Det gör att den genomsnittliga ersättningsgraden blir 80 procent.²⁸

Moderaterna föreslår att taket i a-kassan ska återgå till samma nivåer som före pandemin under de första 100 dagarna, det vill säga 910 kr, och sedan trappas av till 680 kr för resterande tiden. Det innebär ett viktat medelvärde på 807 kr under de första 300 dagarna. Det skulle sänka den genomsnittliga ersättningsgraden med 13,64 procentenheter. Denna sänkning skulle ge en sänkt arbetslöshet på 1,64 procentenheter. Det motsvarar i 2020 års siffror 90 000 fler heltidsarbetande.²⁹

Förutom den sänkta a-kassan föreslår även Moderaterna som tidigare år en förkortad a-kasseperiod. Som tidigare år skulle det resultera i 11 000 fler heltidsarbetande. Sammantaget skulle Moderaternas budget ge 101 403 fler heltidsarbetande på lång sikt i jämförelse med regeringen.³⁰

Liberalerna presenterade samma reformer som de gjorde innan de ingick i Januariavtalet. Det sänkta taket i A-kassan innebär en sänkt genomsnittlig ersättningsgrad på 13,6 procentenheter.

Sänkningen resulterar i en sänkt arbetslöshet på 1,64 procentenheter. Det motsvarar 90 000 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.³¹

Kristdemokraterna säger i sin budget nej till förlängningen av de tillfälliga höjningarna i a-kassan. De vill därmed återgå till reglerna som gällde före pandemin. Det innebär att de vill sänka den genomsnittliga ersättningsgraden med 10,67 procentenheter i jämförelse med regeringen. Att säga nej den tillfälliga höjningen skulle resultera i 1,28 procentenheter lägre arbetslöshet. Det motsvarar 70 000 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.³²

Centerpartiet presenterade samma reformer som innan de ingick i Januariavtalet. Deras genomsnittliga ersättningsgrad var 8,1 procentenheter lägre än regeringens och skulle därmed sänka arbetslösheten med 0,97 procentenheter. I 2020 års siffror hade den sänkningen resulterat i ungefär 53 000 fler heltidsarbetande.³³

Vänsterpartiet föreslår att de tillfälliga höjningarna av a-kassan ska fortsätta gälla även efter coronapandemin och att avtrappningen av a-kassan ska avskaffas. Denna förändring skulle inte ge några förändringar i arbetslösheten det innevarande budgetåret.

Sverigedemokraterna lägger samma förslag som tidigare, vilket resulterar i ett genomsnittligt tak i a-kassan på 1 020 kr. Det gör att i genomsnitt samtliga får en ersättningsgrad på 80 procent. Det resulterar i samma faktiska ersättningsgrad som regeringen förslår. Därmed resulterar deras förslag inte heller i någon förändring i arbetslöshet.³⁴

Som före coronapandemin presenterade Sverigedemokraterna ett höjt tak för a-kassan till ett viktat medelvärde på 1 020 kr. Då regeringens budget ger samma ersättningsgrad som Sverigedemokraternas förslag skulle inte deras budget innebära någon förändring jämfört med regeringen.

28 Prop. 2020/21:1; IAF:s statistikdatabas

29 Moderaterna, 2021.

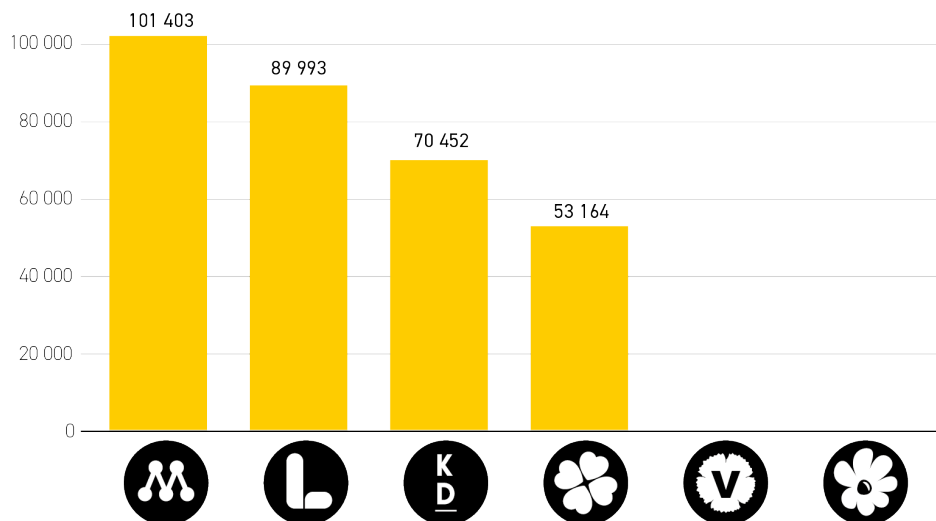
30 Ibid.

31 Liberalerna, 2021.

32 Kristdemokraterna, 2021.

33 Centerpartiet, 2021.

34 Sverigedemokraterna, 2021.

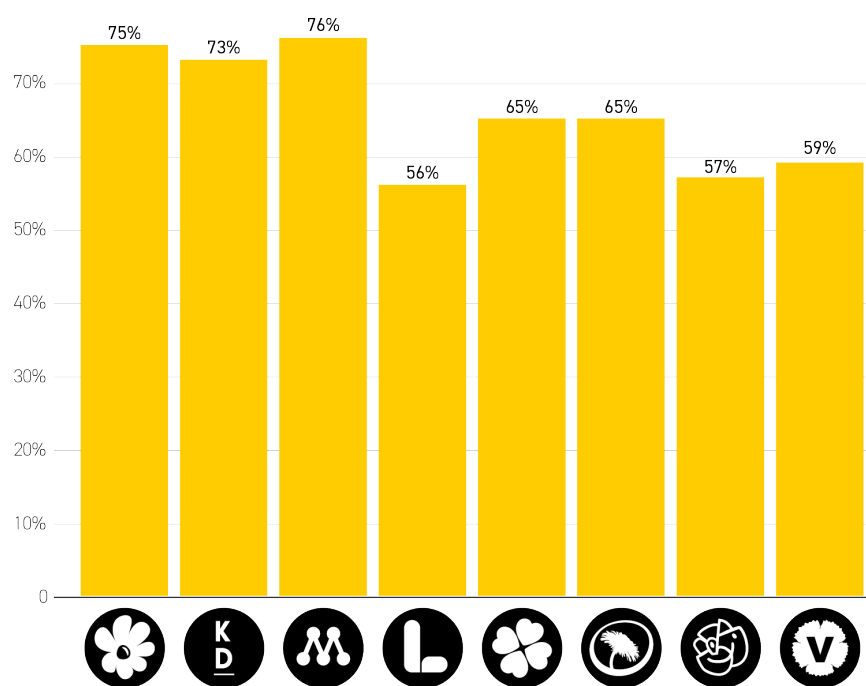

Figur 3: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2022 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

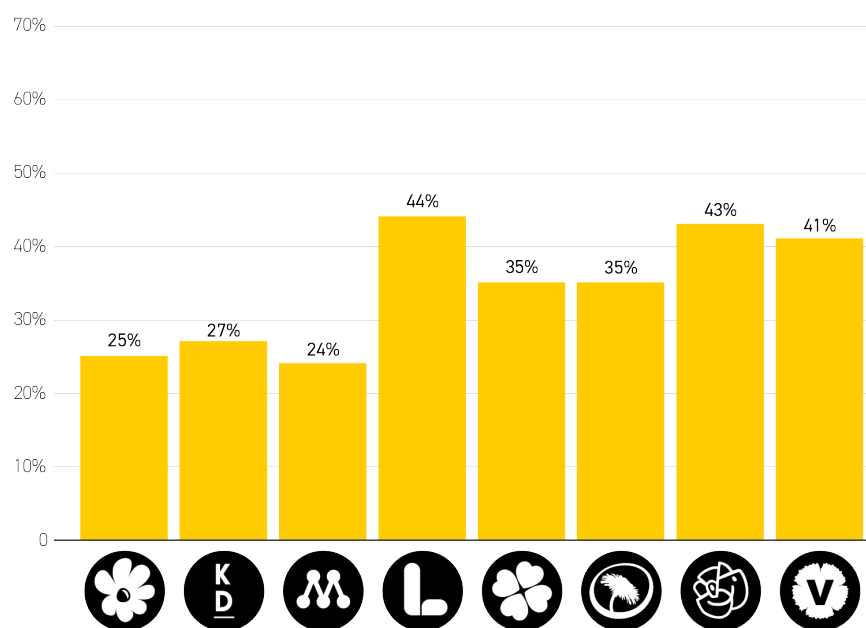
Skillnaden mellan partierna är anmärkningsvärd om man ställer den i relation till partiernas väljare. I en opinionsmätning beställd av Timbro och utförd av Axiom Insight har respondenterna fått svara på frågan vad Sverige bör prioritera: högre arbetslöshetsersättning och högre arbetslöshet eller lägre arbetslöshetsersättning och lägre arbetslöshet.³⁵ Två tredjedelar av de tillfrågade tyckte att Sverige skulle prioritera sänkt arbetslöshetsersättning.

Till och med bland Vänsterpartiets väljare vill en majoritet sänka arbetslöshetsersättningen. Särskilt anmärkningsvärt är hur osynkade Sverigedemokraterna är med sina väljare. I valet mellan arbetslinje och bidragslinje är Sverigedemokraternas väljare på samma nivå som Moderaternas, samtidigt som partiet har den mest långtgående bidragspolitik när det gäller arbetslöshet av alla granskade partier.

³⁵ Reh binder & Rykatkin, 2021.

20 000 kr i A-kassan och färre arbetslösa

26 400 kr i A-kassan och färre arbetslösa

Figur 4: Fråga: Om du var tvungen att bestämma, vad av följande två alternativ anser du att Sverige bör prioritera?

SLUTSATSER

- Att höja respektive sänka arbetslöshetsersättningen är ett relativt effektivt sätt att höja respektive sänka arbetslösheten.
- Om den tillfälligt höjda arbetslöshetsersättningen permanentas riskerar över 40 000 att bli arbetslösa som konsekvens.
- Om perioden med arbetslöshetsersättning förlängs med ett år förlängs även den genomsnittliga tiden i arbetslöshet med två månader.
- Moderaterna har lagt de budgetförslag på arbetslöshetsförsäkringsområdet som skulle leda till störst sysselsättningseffekter. Alla tidigare Allianspartiers budgetar hade inneburit avsevärt fler jobb än regeringen.
- Två partier har åren 2015–2021 bedrivit en sämre politik på arbetslöshetsförsäkringsområdet än regeringen: Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Sverigedemokraterna är partiet med minst arbetslinje och mest bidragslinje än alla, till och med jämfört med Vänsterpartiet.

REKOMMENDATIONER

- Återgå till samma takbelopp i arbetslöshetsersättningen som gällde mellan 2007 och 2014.
- Begränsa antalet dagar en arbetslös är berättigad till arbetslöshetsersättning.
- Ha en avtrappning av ersättningsnivån.
- Förläng karenperioden för arbetslöshetsersättning.
- Redovisa förväntad effekt på jämviktsarbetslösheten för samtliga reformer i regeringens budgetproposition enskilt.

Om alla förslag skulle införas skulle antalet arbetslösa i Sverige minska kraftigt. Det borde vara arbetsmarknadspolitikens mål: att få en modern och rörlig arbetsmarknad med en låg arbetslöshet.

REFERENSER

- Alliansen (2014). *Ett starkare Sverige*. Motion 2014/15:3002.
- Andersen, T. M., Svarer, M., & Majlund Vejlin, R. (2015). *Litteraturreview af effekter af indretning af arbejdsløshedsunderstøttelsessystemer*. Beskæftigelsesministeriet.
- Andersson, J., & Thyni, M. (2021). *Effekter av arbetsmarknads-politiska program 2010–2018 — Arbetspraktik, arbetsmarknads-utbildning och stöd till start av näringsverksamhet*. Arbets-förmedlingen.
- Bengtsson, R., & Hegelund, E. (2018). *Arbetslöshetsersättning och arbetslöshet: Förväntade effekter av regeringens politik*. Sveriges A-kassor.
- Blanchard, O., Calmfors, L., Flam, H., Hassler, J., & Krusell, P. (2015). *Makroekonomi*. Liber.
- Centerpartiet (2015). *Sveriges jobbskaparbudget*. Motion 2015/16:3223.
- Centerpartiet (2016). *Nytt ledarskap för Sverige*. Motion 2016/17:3494.
- Centerpartiet (2017). *Nytt ledarskap för Sverige*. Motion 2017/18:3716.
- Centerpartiet (2018). *Centerpartiets budgetmotion 2019*. Motion 2018/19:2610.
- Centerpartiet (2021). *Centerpartiets budgetmotion 2022*. Motion 2021/22:412.
- Eliason, M., Lundborg, P., & Vikström, J. (2011). *Mass-uppsägningar, arbetslöshet och sjuklighet*. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.
- Finansdepartementet (2011). *Hur ska utvecklingen av arbetsmarknadens funktionssätt bedömas?*
- Flodberg, C. (2018). "Vilka byter arbete och är lönepremien för att byta arbete konjunktorellt normal?" *Ekonomiska kommentarer*, nr 10, Sveriges Riksbank.
- Forslund, A., & Liljeberg, L. (2021). *Unga som varken arbetar eller studerar – En beskrivning av gruppen och effekter av insatser för att möta problemet*. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.
- Forslund, A., & Vikström, J. (2011). *Arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet – En översikt*. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.
- Fredriksson, P., & Söderström, M. (2008). Vilken effekt har arbetslöshetsersättningen på regional arbetslöshet? Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.
- Jacke, J.-O. (2020). "Massarbetslöshet kan kosta 900 miljarder". *Dagens Industri*, 30 april.
- Karlsson, P., & Holmqvist, A. (2013). "Löfven: Vi ska ha lägst arbetslöshet i EU". *Aftonbladet*, 3 april.
- Konjunkturinstitutet (2016). *Lönebildningsrapporten 2016*. Konjunkturinstitutet.
- Kriss, L. (2015, maj 21). "Calmfors varnar för flera jobbsvek från S". *Gefle Dagblad*, 21 maj.
- Kristdemokraterna (2015). *Gemenskap och framtidstro*. Motion 2015/16:2512.
- Kristdemokraterna (2016). *Tillit och trygghet*. Motion 2016/17:3320.
- Kristdemokraterna (2017). *Välfärdslöftet – Budget för vård, omsorg och trygghet*. Motion 2017/18:3798.
- Kristdemokraterna (2018). *Reformer för vård, jobb och trygghet – Kristdemokraternas budgetmotion för 2019*. Motion 2018/19:2991.
- Kristdemokraterna (2019). *Kristdemokraternas budgetmotion för 2020: Ett Sverige att lita på – trygghet och välfärd*. Motion 2019/20:3341.
- Kristdemokraterna (2020). *Kristdemokraternas budgetmotion för 2021 – Sverige förtjänar bättre*. Motion 2020/21:3530.
- Kristdemokraterna (2021). *Hela Sverige ska fungera – Kristdemokraternas budgetmotion för 2022*. Motion 2021/22:4221.
- Kyyrä, T., & Pesola, H. (2020). "The effects of unemployment benefit duration: Evidence from residual benefit duration". *Labour Economics*, 65, 101859.
- Liberalerna (2015). *600 000 fler jobb – Liberala reformer för Sverige*. Motion 2015/16:3244.
- Liberalerna (2016). *Liberal reformer för framtiden*. Motion 2016/17:3419.
- Liberalerna (2017). *En budget som håller ihop Sverige – Liberalernas budgetmotion för 2018*. Motion 2017/18:3752.
- Liberalerna (2018). *Liberalernas budgetmotion 2019*. Motion 2018/19:2988.
- Liberalerna (2021). *Ny start för Sverige – Liberalernas budgetmotion för 2022*. Motion 2021/22:4181.
- Moderaterna (2015). *Sverige kan mer – Politik som bryter det nya utanförskapet*. Motion 2015/16:3043.
- Moderaterna (2016). *Plan för ett starkare Sverige – Moderaternas budgetmotion 2017*. Motion 2016/17:3350.
- Moderaterna (2017). *Vi tror på Sverige – Moderaternas budgetmotion 2018*. Motion 2017/18:3681.
- Moderaterna (2018). *Sverige ska hålla ihop – reformer för ökad tillväxt och ett återupprättat samhällskontrakt*. Motion 2018/19:2934.
- Moderaterna (2019). *Återupprätta samhällskontraktet – en budget för Sverige*. Motion 2019/20:3060.
- Moderaterna (2020). *Knäck arbetslösheten och bekämpa kriminaliteten – Moderaternas budgetmotion för 2021*. Motion 2020/21:3422.
- Moderaterna (2021). *Ökad trygghet och fler som arbetar – Moderaternas budgetmotion för 2022*. Motion 2021/22:4040.
- OECD (2020). *OECD Employment Outlook 2020: Worker Security and the COVID-19 Crisis*. OECD.
- Regeringskansliet (2020). A-kassan förändras tillfälligt. *Regeringskansliet*, 22 april. <<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/04/a-kassan-forandras-tillfalligt/>>

Rehbinder, C. & Rykatkin, O. (2021). *Föredrar väljarna högre a-kassa eller lägre arbetslöshet?*, Timbro.

Riksdagens utredningstjänst (2020). *Ersättningsnivåer i arbetslöshetsersättningen*. Dnr. 2020:611.

SOU 2011:11. *Långtidsutredningen 2011*. Huvudbetänkande.

Svenskt Näringsliv (2020). *Ekonomiska scenarier i coronakrisen – Tidigare kriser, konkursrisker och företagens enkätsvar*. Konjunkturbedömning april 2020. Svenskt Näringsliv.

Sverigedemokraterna (2014). *Budgetpropositionen för 2015*. Motion 2014/15:3003.

Sverigedemokraterna (2015). *Bygg Sverige! En Sverigedemokratisk budget – 2016*. Motion 2015/16:761.

Sverigedemokraterna (2016). *Budgetpropositionen för 2017*. Motion 2016/17:2102.

Sverigedemokraterna (2017). *Budgetpropositionen för 2018*. Motion 2017/18:2487.

Sverigedemokraterna (2018). *Budgetproposition för 2019*. Motion 2018/19:1913.

Sverigedemokraterna (2019). *Vi tryggar välfärden – Sverigedemokraternas förslag till statsbudget 2020*. Motion 2019/20:2682.

Sverigedemokraterna (2020). *Investera i Sverige – Sverigedemokraternas förslag till statsbudget 2021*. Motion 2020/21:3128.

Sverigedemokraterna (2021). *Nu är det dags för Sverige – Sverigedemokraternas förslag till statsbudget 2022*. Motion 2021/22:3938.

Vänsterpartiet (2019). *En plan för jämlikhet och grön omställning*. Motion 2019/20:2915.

Vänsterpartiet (2020). *Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning*. Motion 2020/21:3170.

Vänsterpartiet (2021). *Röd politik för en grön omställning*. Motion 2021/22:3278.

Öster, A., & Agell, J. (2007). "Crime and Unemployment in Turbulent Times". *Journal of the European Economic Association*, 5:4.

SYSSELSÄTTNINGSEFFEKTER PER BUDGETÅR

APPENDIX

2015

Under budgetåret lades det fram tre olika förslag till statsbudgetar. Huvudförslag var regeringens budget som bestod av Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt samarbetspartiet Vänsterpartiet. De två andra budgetförslaget var en gemensam budget från Allianspartierna och en från Sverigedemokraterna. I riksdagen vann Alliansens budgetförslag genom att Sverigedemokraterna röstade på det.

I regeringens budget föreslogs att höja taket i a-kassan de första 100 dagarna till 910 kr och sedan till 760 kr per dag. Det viktade medelvärde på taket blir därmed 843 kr. Medelvärdet för ersättningsgrundande inkomst för året var 1 090 kr per dag. Den genomsnittliga ersättningsgraden var därmed 77,3 procent.³⁶

Alliansen

Alliansen föreslog i sin gemensamma budgetmotion att taket skulle förbli oförändrat på 680 kr under de första 300 dagarna. Det gör att ersättningsgraden var 62 procent. Den minskade ersättningsgraden på 14,91 procentenheter skulle ge en lägre arbetslöshet med 1,79 procentenheter jämfört med regeringens förslag. 1,79 procentenhet lägre arbetslöshet motsvarar ungefär 98 419 fler heltidsarbetande.³⁷

Sverigedemokraterna

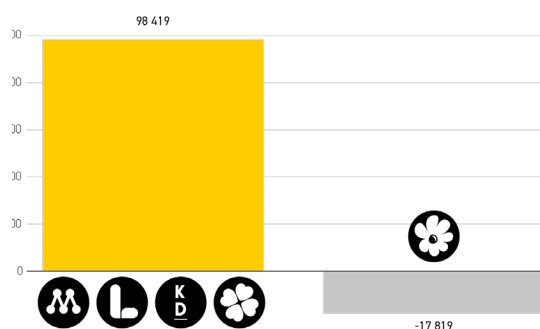
Precis som regeringen föreslog Sverigedemokraterna att höja taket för arbetslöshetsersättningen. Deras förslag var att höja taket i a-kassan under de första 100 dagarna till 1 200 kr för att sedan ha taket på 800 kr. Det skapar ett viktat medelvärde för på taket 1 020 kr. Det gör att ersättningsgraden för medianarbetaren blir ungefär 78 procent. Sverigedemokraternas ersättningsgrad skiljer sig därmed från regeringens förslag och är 2,7 procentenheter högre. Det skulle resultera i en höjd

arbetslöshet med 0,32 procentenheter. Höjningen motsvarar ungefär 17 819 färre heltidsarbetande.³⁸

Höjningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen var det enda området som rapporten behandlar där Sverigedemokraterna hade annat förslag än regeringen.

Sammanfattning av budgetåret

Utifrån de områden som rapporten undersöker resulterade Alliansbudgeten i motsvarande 98 419 fler heltidsarbetande, jämfört med regeringens förslag. Sverigedemokraternas budgetförslag skulle resulterat i motsvarande 17 819 färre heltidsarbetande, i jämförelse med regeringens förslag.

Figur 5: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2015 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

36 Prop. 2014/15:1; IAF:s statistikdatabas

37 Prop. 2014/15:1; Alliansen, 2014

38 Sverigedemokraterna, 2015

Till 2016 års statsbudget lade samtliga allianspartier enskilda budgetförslag. Det gjorde även Sverigedemokraterna. Totalt fanns det därmed fem olika budgetmotioner, vid sidan av regeringens proposition. Den största reformen som presenterades i regeringens budget var att ta bort den bortre parentesen i sjukförsäkringen som infördes under Alliansregeringen. Forskningen tyder på att det är rimligt att ha en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen och att borttagandet av den har en negativ effekt på arbetsmarknaden. Hur stor den effekten är, är dock oklart. Därför kommer inte reformen att tas upp i den här granskningen av partierna. De flesta oppositionspartier var emot borttagandet av den bortre parentesen.³⁹

Regeringen föreslog inte någon ändring i ersättningsgraden eller ändring av taket i a-kassan, det viktade medelvärdet för taket på 834 kr kvarstod. 2016 var medel ersättningsgrundande inkomst för året var 1 114 kr per dag. Regeringens förslag innebar därmed en genomsnittlig ersättningsgrad på 76 procent.⁴⁰

Centerpartiet

Utifrån de områden som rapporten undersöker presenterade Centerpartiet endast ett förslag för arbetslöshetsersättningspolitiken. De presenterade en förändrad modell för arbetslöshetsförsäkringen. De ville sänka taket något i a-kassan för att sedan ha en snabbare avtrappning av ersättningen. Detta förslag hade förmodligen haft effekt på arbetslösheten, men Centerpartiet presenterade inte hur mycket taket ska höjas eller hur avtrappningen ska gå till utan hänvisade till framtida budgetförslag. Därmed går det inte att skatta hur förslaget skulle ha förändrat ersättningsgraden i a-kassan, och reformen går således inte att utvärdera.⁴¹

Kristdemokraterna

I sin budget föreslog Kristdemokraterna att taket i a-kassan skulle sänkas till 760 kr under de första 300 dagarna. Det motsvarar en genomsnittlig ersättningsgrad på 68 procent. Kristdemokraterna föreslog alltså en sänkt på 7,41 procentenheter. Den sänkningen skulle resultera i en sänkt arbetslöshet på cirka 0,89 procentenheter. Det skulle i 2020 års siffror resultera i ungefär 48 891 fler heltidsarbetande.⁴²

Liberalerna

Liberalerna ville till budgetåret 2016 återställa ersättningsgraden i arbetslöshetsförsäkringen efter att regeringen hade höjt den i sin vårbudget. Det innebär att taket under skulle återgå till 680 kr. Den sänkningen skulle göra att den genomsnittliga ersättningsgraden skulle vara på 61 procent. Det är en 14,6 procentenheter lägre ersättningsgrad än vad regeringen föreslår och skulle ge 1,75 procentenheter lägre arbetslöshet. I 2020 års siffror hade det motsvarat 96 281 fler heltidsarbetande.⁴³

Moderaterna

Moderaterna föreslog att sänka taket i a-kassan till 760 kr under de första 100 dagarna för att sedan sänka det till 680 kr. Det ger ett viktat medelvärde för taket på 724 kr. Det skulle ge en genomsnittlig ersättningsgrad på 65 procent. Moderaternas förslag innebär därmed en lägre ersättningsgrad på 10,64 procentenheter. Den sänkta ersättningsgraden hade resulterat i 1,28 procentenheter lägre arbetslöshet, vilket hade resulterat i cirka 70 206 fler heltidsarbetande.⁴⁴

39 Prop. 2015/16:1

40 Prop. 2015/16:1; IAF:s statistikdatabas

41 Centerpartiet, 2015.

42 Kristdemokraterna, 2015.

43 Liberalerna, 2015.

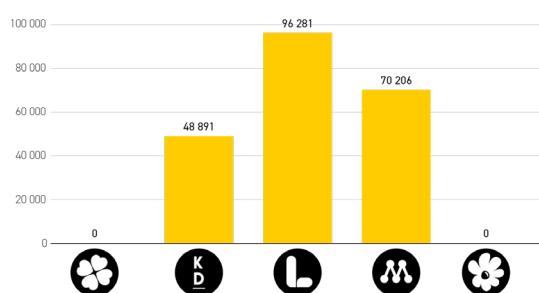
44 Moderaterna, 2015.

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraternas budget på områdena som rapporten undersöker skilde sig inte från regeringens förslag.⁴⁵

Sammanfattning av budgetåret

Utifrån partiernas budgetar hade Centerpartiets budget resulterat inneburit 0 fler heltidsarbetande än med regeringens i 2020 års siffror, Kristdemokraternas hade inneburit 48 891, Liberalernas 96 281, Moderaternas 70 206, Sverigedemokraternas budget hade inte inneburit någon skillnad.

Figur 6: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2016 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

45 Sverigedemokraterna, 2015.

Som tidigare år var det Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och Sverigedemokraterna som lade budgetmotioner i riksdagen.

Regeringens förslag var precis som föregående år ett oförändrat tak i a-kassan och oförändrad ersättningsgrad. För 2017 var den genomsnittliga ersättningsgrundande inkomst för året var 1 127 kr per dag. Det gjorde att den genomsnittliga ersättningsgraden var 74,8 procent med regeringens budget.⁴⁶

Centerpartiet

Till budgetåret 2017 presenterade Centerpartiet sin förändring för ersättningsgraden i a-kassan. Den innehöll ett sänkt takbelopp till 800 kr vid de första 100 dagarna för att sedan trappas av till 750 kr dag 101 till 200 och sedan 700 kr dag 201 till 300. Det ger ett viktat medelvärde för taket på 769 kr. Med Centerpartiets förslag blir den genomsnittliga ersättningsgraden på 68 procent för de första 300 dagarna. Det gör att partiets förslag har en lägre ersättningsgrad än regeringen med ungefär 6,5 procentenheter. Sänkningen resulterar i en sänkt arbetslöshet på 0,78 procentenheter. Det motsvarar i 2020 års siffror ungefär 43 157 fler heltidsarbetande.⁴⁷

Kristdemokraterna

Som tidigare budgetår föreslog Kristdemokraterna att sänka taket på a-kassan till 760 kr under de 300 första dagarna. Deras ersättningsgrad var därmed 7,33 procentenheter lägre än regeringens förslag. Den sänkta ersättningsgraden skulle resultera i en sänkt arbetslöshet på cirka 0,88 procentenheter. Den sänkningen skulle i 2020 års siffror resultera i 48 351 fler heltidsarbetande.⁴⁸

Liberalerna

Liberalerna föreslog att sänka taket i a-kassan till 760 kr under de första 100 dagarna, vilket sedan skulle trappas av till 680 kr under de resterande dagarna, likt Moderaternas budgetförslag. Det ger ett viktat medelvärde av takbeloppet på 724 kr. Det sänkta takbeloppet resulterar i en sänkt genomsnittlig ersättningsgrad på 10,5 procentenheter. Den sänkningen skulle även sänka arbetslösheten med 1,26 procentenheter. I 2020 års siffror hade en sådan sänkning av arbetslösheten resultera i 69 431 fler heltidsarbetande.⁴⁹

Moderaterna

Moderaterna presenterade samma förslag i sin budget på områdena som tidigare budgetår. Sänkningen i ersättningsgraden i a-kassan är lika stor som den Liberalerna presenterade detta budgetår och får därmed samma effekt som deras förslag. Totalt skulle Moderaternas budget ge en effekt på cirka 69 431 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁵⁰

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna föreslog en höjning av taket i a-kassan precis som de gjorde i sin budget till 2015. Precis som tidigare föreslog de att taket ska höjas till 1 200 kr under de första 100 dagarna, för att sedan trappas av till 800 kr resterande tiden. Det skulle höja genomsnittliga ersättningsgraden till 80 procent. Det är 5,21 procentenheter mer än regeringens förslag. En sådan höjning skulle höja arbetslösheten med 0,63 procentenheter. Höjningen skulle i 2020 års siffror motsvara 34 413 färre heltidsarbetande.⁵¹

⁴⁶ Prop. 2016/17:1; IAF:s statistikdatabas.

⁴⁷ Centerpartiet, 2016.

⁴⁸ Kristdemokraterna, 2016.

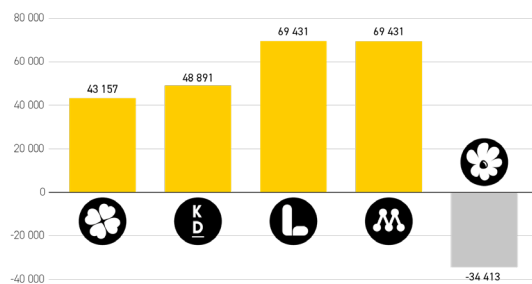
⁴⁹ Liberalerna, 2016.

⁵⁰ Moderaterna, 2016.

⁵¹ Sverigedemokraterna, 2016.

Sammanfattning av budgetåret

I jämförelse med regeringens budgetproposition hade partiernas bidragspolitik förändrat arbetsmarknaden på följande sätt. Centerpartiets budget hade resulterat i 43 157 fler heltidsarbetande, Kristdemokraternas 48 351, Liberalernas samt Moderaternas 69 431, och Sverigedemokraternas budget hade resulterat i 34 413 färre heltidsarbetande.

Figur 7: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2017 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

Som tidigare år var det Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och Sverigedemokraterna som lade budgetmotioner i riksdagen.

Regeringens förslag på området var som tidigare år en oförändrad A-kassa, både ersättningsgrad och takbelopp. Den genomsnittliga ersättningsgrundande inkomst för a-kassan var 1 142 kr per dag. Det innebär det att den genomsnittliga ersättningsgraden för var 73,8 procent.⁵²

Centerpartiet

Centerpartiet presenterade samma reformer som för budgetåret 2017. Deras genomsnittliga ersättningsgrad var 6,5 procentenheter lägre än regeringens och skulle därmed sänka arbetslösheten med 0,77 procentenheter. I 2020 års siffror hade den sänkningen resulterat i ungefär 42 574 fler heltidsarbetande.⁵³

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna föreslog samma sänkning av taket i a-kassan som tidigare år och det skulle resultera i en sänkt ersättningsgrad på 7,23 procentenheter i jämförelse med regeringen. Den sänkningen skulle innebära en sänkt arbetslöshet på 0,87 procentenheter, eller motsvarande 47 698 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁵⁴

Liberalerna

Precis som Centerpartiet och Kristdemokraterna presenterade Liberalerna inte några nya reformförslag i budgetmotionen till 2018. Deras förslag var därmed desamma som till budgetåret 2017. För A-kassan betyder det att ersättningsgraden blir 10,38 procentenheter lägre än regeringens förslag. Sänkningen innebär en lägre arbetslöshet på 1,25 procentenheter. Den lägre arbetslösheten

motsvarar ungefär 68 493 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁵⁵

Moderaterna

Moderaterna presenterar exakt samma reformer som Liberalerna presenterade i sin budgetmotion.⁵⁶

Förutom de reformer Moderaterna presenterade i 2018 års budgetmotion presenterade partiet även ett nytt förslag: begränsad period en arbetslös är berättigad till a-kassa. Moderaterna ville förkorta perioden som en arbetslös som längst kan vara berättigad till arbetslöshetsförsäkring. Med Moderaternas reform skulle perioden förkortas från 300 till 265 dagar. Det innebär en förkortning från 13,5 månader till 12 månader. Då skulle Moderaternas förslag ha resulterat i en förkortad period med sju veckor. Utifrån den finska forskningen skulle en sådan förkortning göra att den genomsnittliga arbetslöse skulle vara arbetslös sju dagar kortare tid. Medeltiden för att vara arbetslös med arbetslöshetsförsäkring skulle därmed sjunka från 163 dagar till 156 dagar. Det var ungefär 1630 personer om som blev arbetslösa. Det innebär att det vid varje givet tillfälle var 265 690 personer som var arbetslösa. Med den förkortade arbetslöshetstiden skulle antalet arbetslösa vid varje givet tillfälle minska till 254 280 personer. Med den förkortade tiden i arbetslöshet skulle därmed antalet aktivt inskrivna sjunka med 11 410 arbetslösa.⁵⁷

Sammanlagt skulle Moderaternas förslag resultera i motsvarande ungefär 79 903 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna föreslog en höjning av taket i a-kassan precis som de gjorde i sin budget till 2017. Precis som tidigare föreslog de att taket

52 Prop. 2017/18:1; IAF:s statistikdatabas

53 Centerpartiet, 2017

54 Kristdemokraterna, 2017

55 Liberalerna, 2017

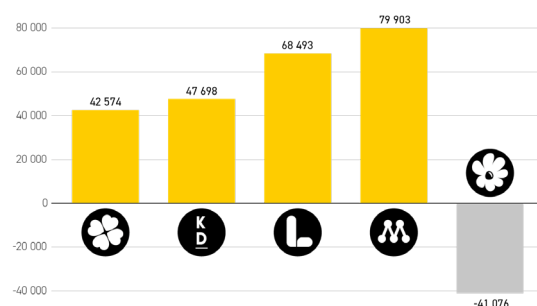
56 Moderaterna, 2017

57 Ibid.

ska höjas till ett viktat medelvärde på 1 020 kr. Det skulle innebära en högre ersättningsgrad än regeringens förslag med 6,22 procentenheter. Den högre ersättningsgraden skulle även höja arbetslösheten med 0,75 procentenheter. Det skattas ha en negativ effekt på antal jobb med 41 076 färre heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁵⁸

Sammanfattning av budgetåret

Jämfört med regeringens politik hade de olika budgetförslagen påverkat antalet arbetande på följande sätt. Med Centerpartiets budget hade Sverige haft motsvarande 42 574 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror, med Kristdemokraternas budget 47 698 fler, med Liberalernas 68 493 fler, med Moderaternas 79 903 fler, och med Sverigedemokraternas 41 076 färre heltidsarbetande.

Figur 8: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2018 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

58 Sverigedemokraterna, 2017

Vid perioden för budgetåret 2019 hade Sverige ännu ingen regering. Förslaget som partierna utgick ifrån var budgetpropositionen från Stefan Löfvens övergångsregering. De partier som presenterade budgetmotioner var Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och Sverigedemokraterna. I finansutskottet lade sedan Kristdemokraterna och Moderaterna en gemensam budgetreservation som vann i riksdagen.

Som föregående budgetår presenterade inte regeringen några förändringar i a-kassan. Då genomsnittliga ersättningsgrundande inkomst för året var 1 179 kr per dag var den genomsnittliga ersättningsgraden 71,4 procent.⁵⁹

Centerpartiet

I sin budget för 2019 föreslog Centerpartiet relativt små skillnader gentemot regeringen i jämförelse med tidigare år. De presenterade sin modell för avtrappning av a-kassan men avvek inte från regeringen gällande ersättningstaket. Tidigare förslag som ytterligare karenssdag återfanns inte heller i budgeten. I konversation med denna rapports författare förklarade Centerpartiets riksdagskansli att anledningen till detta var att övergångsregeringens budgetförslag knappt innehöll några politiska förändringar, varför Centerpartiet valde att inte heller ha stora politiska förändringar i sitt budgetförslag. Därmed skulle Centerpartiets budget inte ha genererat fler jobb än regeringens budget inom området som rapporten undersöker.⁶⁰

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna presenterade samma reformer som de gjorde föregående budgetår. Det innebär ett sänkt tak i a-kassan till 760 kr under de 300

första dagarna. Det innebär lägre genomsnittlig ersättningsgrad med 7,00 procentenheter. Det skulle i sin tur resultera i sänkt arbetslöshet på 0,84 procentenheter. Den sänkningen motsvarar i 2020 års siffror 46 192 fler heltidsarbetande.⁶¹

Liberalerna

Liberalerna presenterade samma reformer som föregående budgetår. Det sänkta taket i a-kassan innebär en sänkt genomsnittlig ersättningsgrad på 10,05 procentenheter. Sänkningen resulterar i en sänkt arbetslöshet på 1,21 procentenheter. Det motsvarar 66 331 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁶²

Moderaterna

Moderaterna presenterade samma reformer som inför budgetåret 2018. Det omfattade att korta perioden för a-kassa från 300 dagar till 265 dagar och sänkt tak i a-kassan. Det förstnämnda hade resulterat i 11 410 fler heltidsarbetande. Moderaterna presenterade exakt samma sänkning som Liberalerna gällande a-kassan, den resulterar därmed i 66 331 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁶³

Sverigedemokraterna

Som tidigare år presenterade Sverigedemokraterna ett höjt tak för a-kassan till ett viktat medelvärde på 1 020 kr. Det resulterar i en höjd ersättningsgrad på 8,55 procentenheter. Den höjningen genererar en höjd arbetslöshet på 1,03 procentenheter. Arbetslösheten motsvarar 56 445 färre heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁶⁴

Sammanfattning av budgetåret

Jämfört med regeringens politik hade de olika budgetförslaget påverkat antalet fler arbetande

⁵⁹ Prop. 2018/19:1; IAF:s statistikdatabas

⁶⁰ Centerpartiet, 2018

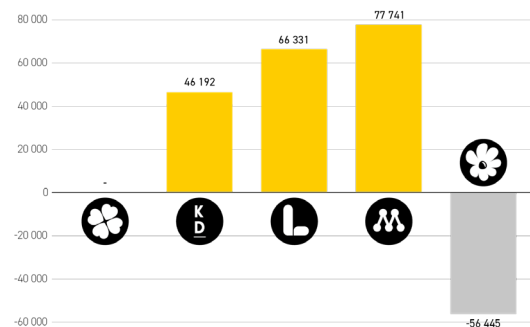
⁶¹ Kristdemokraterna, 2018.

⁶² Liberalerna, 2018.

⁶³ Moderaterna, 2018.

⁶⁴ Sverigedemokraterna, 2018.

på följande sätt. Centerpartiets budget hade inte resulterat i några fler heltidsarbetande, Kristdemokraternas hade resulterat i 46 192, Liberalernas i 66 331, Moderaternas i 77 741 fler och Sverigedemokraternas i 56 445 färre heltidsarbetande i 2020 års siffror.

Figur 9: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2019 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

2020 var det första budgetåret sedan Januariavtalet tecknades. Det innebar att Centerpartiet och Liberalerna ingick i ett budgetsamarbete med regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet. De partier som presenterade egna budgetmotioner var därmed Kristdemokraterna, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

I budgetpropositionen presenterades inte några direkta ändringar i a-kassans ersättningsgrad eller takbelopp. Den genomsnittliga ersättningsgrundande dagpenningen 2020 var 1 215 kr vilket innebar en genomsnittlig ersättningsgrad på 69,3 procent.⁶⁵

Till följd av pandemin valde sedan regeringen i mars att tillfälligt höja taket i a-kassan till 1 200 kr de första 100 dagarna. I maj höjdes även taket för dagarna efter dag 100 till 1 000 kr. De tillfälliga höjningarna gällde hela 2020 ut. Rapporten tar inte hänsyn till denna höjning utan utgår från höstbudgeten.⁶⁶

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna presenterade samma reformering av A-kassan som de gjort tidigare budgetår. Förslaget är att sänka taket till 760 kr för de första 300 dagarna. Det innebär en sänkt genomsnittlig ersättningsgrad på 6,79 procentenheter. Den sänkningen skulle ge en sänkt arbetslöshet på 0,81 procentenheter, motsvarande 44 820 fler heltidsarbetande.⁶⁷

Moderaterna

Moderaterna presenterade samma reformer som för budgetåret 2019. De reformerna var korta perioden för a-kassa från 300 dagar till 265 dagar och sänkt tak i a-kassan. För det förstnämnda resulterar det i 11 410 fler heltidsarbetande. Det sänkta

taket i a-kassan utgörs av samma modell som tidigare. Där taket de första 100 dagarna sänks till 760 kr för att sedan de resterande dagarna sänkas till 680 kr. Det viktade medelvärde blir därmed 724 kr. Detta sänker den genomsnittliga ersättningsgraden med 9,75 procentenheter. Den sänkta ersättningsgraden skulle ge en sänkt arbetslöshet på 1,17 procentenheter, motsvarande 64 361 heltidsarbetande.⁶⁸

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraternas budgetförslag skiljer sig inte gentemot regeringens förslag på områdena rapporten undersöker.⁶⁹

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet föreslog att taket i a-kassan skulle höjas och att avtrappningen i arbetslöshetsersättningen skulle tas bort. Det nya taket skulle enligt Vänsterpartiet vara 1 400 kr. Det ger en ersättningsgrad för medianarbetaren på 80 procent. Det förslaget skulle höja den genomsnittliga ersättningsgraden med 10,7 procentenheter. Den höjningen skulle höja arbetslösheten med 1,28 procentenheter. Höjningen motsvarar 70 452 färre heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁷⁰

Sammanfattning av budgetåret

Utifrån partiernas budgetar hade det påverkat antalet heltidsarbetande på följande sätt. Kristdemokraternas budget hade resulterat i 44 820 fler heltidsarbetande, Moderaternas i 75 771, Sverigedemokraternas budget hade inte påverkat antalet heltidsarbetande och Vänsterpartiets budget hade resulterat i 70 452 färre heltidsarbetande i 2020 års siffror.

⁶⁵ Prop. 2019/20:1; IAF:s statistikdatabas

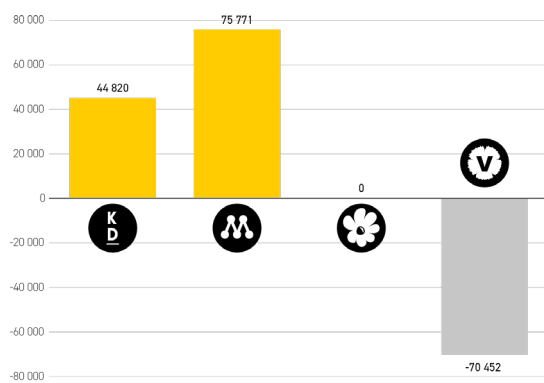
⁶⁶ Regeringskansliet, 2020

⁶⁷ Kristdemokraterna, 2019

⁶⁸ Moderaterna, 2019.

⁶⁹ Sverigedemokraterna, 2019.

⁷⁰ Vänsterpartiet, 2019.

Figur 10: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2020 skulle resultera med i jämförelse med regeringen utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

I budgetåret 2021 dominerade förslag som presenterats tidigare till följd av pandemin. De partier som presenterade egna budgetmotioner var som föregående år Kristdemokraterna, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Regeringens förslag var att förlänga de tillfälliga höjningarna i a-kassan med ett tak på 1 200 kr de första 100 dagarna och 1 000 kr för efterföljande dagar. Det skapar ett viktat medelvärde i taket på 1 110 kr. Då det inte finns någon data över den genomsnittliga ersättningsgrundande dagpenningen för 2021 används data från 2020, 1215 kr per dag. Det gör att den genomsnittliga ersättningsgraden blir 80 procent.⁷¹

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna säger i sin budget nej till förlängningen av de tillfälliga höjningarna i a-kassan. De vill därmed återgå till reglerna som gällde före pandemin. Det innebär att de vill sänka den genomsnittliga ersättningsgraden med 10,67 procentenheter i jämförelse med regeringen. Att säga nej den tillfälliga höjningen skulle resultera i 1,28 procentenheter lägre arbetslöshet. Det motsvarar 70 452 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁷²

Moderaterna

Moderaterna föreslår att taket i a-kassan ska återgå till samma nivåer som före pandemin under de första 100 dagarna, det vill säga 910 kr, och sedan trappas av till 680 kr för resterande tiden. Det innebär ett viktat medelvärde på 807 kr under de första 300 dagarna. Det skulle sänka den genomsnittliga ersättningsgraden med 13,64 procentenheter. Den sänkningen skulle ge en sänkt arbetslöshet på 1,64 procentenheter. Det motsvarar i 2020 års siffror 89 993 fler heltidsarbetande.

73

Förutom sänkta a-kassan föreslår även Moderaterna som tidigare år en förkortad a-kasseperiod. Som tidigare år skulle det resultera i 11 410 fler heltidsarbetande. Sammantaget skulle Moderaternas budget ge 101 403 fler heltidsarbetande på lång sikt i jämförelse med regeringen.⁷⁴

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna föreslår inga förändringar i a-kassan jämfört med regeringen.⁷⁵

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet föreslår inga ändringar för budgetåret 2021 jämfört med regeringen. Partiet föreslår däremot att den tillfälligt högre nivån i a-kassan skulle permanentas. Den förändringen skulle inte innehavande budgetåret få några konsekvenser för jobbskapandet. Vänsterpartiets förslag skulle därmed ge inga förändringar i heltidstjänster i jämförelse med regeringen.⁷⁶

Sammanfattning av budgetåret

Utifrån partiernas budgetar hade de påverkat antalet heltidsarbetande på följande sätt. Kristdemokraternas budget hade resulterat i 70 452 fler heltidsarbetande, Moderaternas 101 403, och Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets budgetar hade inte påverkat antalet heltidsarbetande.

71 Prop. 2020/21:1; IAF:s statistikdatabas

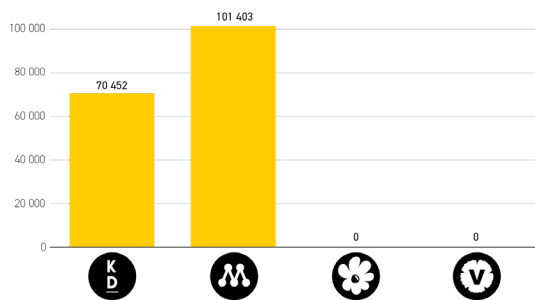
72 Kristdemokraterna, 2020

73 Moderaterna, 2020

74 Ibid.

75 Sverigedemokraterna, 2020

76 Vänsterpartiet, 2020

Figur 11: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2021 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

Till budgetåret 2022 hade Januariavtalet fallit och samtliga partier utanför regeringen presenterade egna budgetmotioner.

Regeringens förslag var att förlänga de tillfälliga höjningarna i a-kassan med ett tak på 1 200 kr de första 100 dagarna och 1000 kr för efterföljande dagar. Det skapar ett viktat medelvärde i taket på 1 110 kr. Då det inte finns någon data över den genomsnittliga ersättningsgrundande dagpenningen för 2022 används därmed data från 2020, 1 215 kr per dag. Det gör att den genomsnittliga ersättningsgraden blir 80 procent.⁷⁷

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna säger i sin budget nej till förlängningen av de tillfälliga höjningarna i a-kassan. De vill därmed återgå till reglerna som gällde före pandemin. Det innebär att de vill sänka den genomsnittliga ersättningsgraden med 10,67 procentenheter i jämförelse med regeringen. Att säga nej den tillfälliga höjningen skulle resultera i 1,28 procentenheter lägre arbetslöshet. Det motsvarar 70 452 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁷⁸

Moderaterna

Moderaterna föreslår att taket i a-kassan ska återgå till samma nivåer som det var före pandemin under de första 100 dagarna, det vill säga 910 kr, och sedan trappas av till 680 kr för resterande tiden. Det innebär ett viktat medelvärde på 807 kr under de första 300 dagarna. Det skulle sänka den genomsnittliga ersättningsgraden med 13,64 procentenheter. Den sänkningen skulle ge en sänkt arbetslöshet på 1,64 procentenheter. Det motsvarar i 2020 års siffror 89 993 fler heltidsarbetande.⁷⁹

Förutom sänkta a-kassan föreslår även Moderaterna som tidigare år en förkortad a-kassepe-

riod. Som tidigare år skulle det resultera i 11 410 fler heltidsarbetande. Sammantaget skulle Moderaternas budget ge 101 403 fler heltidsarbetande på lång sikt i jämförelse med regeringen.⁸⁰

Liberalerna

Liberalerna presenterade samma reformer som de gjorde innan de ingick i Januariavtalet. Det sänkta taket i a-kassan innebär en sänkt genomsnittlig ersättningsgrad på 13,6 procentenheter. Sänkningen resulterar i en sänkt arbetslöshet på 1,64 procentenheter. Det motsvarar 89 993 fler heltidsarbetande i 2020 års siffror.⁸¹

Centerpartiet

Centerpartiet presenterade samma reformer som innan de ingick i Januariavtalet. Deras genomsnittliga ersättningsgrad var 8,1 procentenheter lägre än regeringens och skulle därmed sänka arbetslösheten med 0,97 procentenheter. I 2020 års siffror hade den sänkningen resulterat i ungefär 53 164 fler heltidsarbetande.⁸²

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna lägger samma förslag som tidigare, vilket innebär ett genomsnittligt tak i a-kassan på 1020 kr. Det gör att i genomsnitt samtliga får en ersättningsgrad på 80 procent. Det resulterar i samma faktiska ersättningsgrad som regeringen förslår. Därmed resulterar Sverigedemokraternas förslag inte i någon förändring i arbetslöshet.⁸³

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet föreslår att de tillfälliga höjningarna av a-kassan ska fortsätta gälla även efter coronapandemin och att avtrappningen av a-kassan ska avskaffas. Den förändringen skulle inte

⁷⁷ Prop. 2020/21:1; IAF:s statistikdatabas.

⁷⁸ Kristdemokraterna, 2020.

⁷⁹ Moderaterna, 2020.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Liberalerna, 2018.

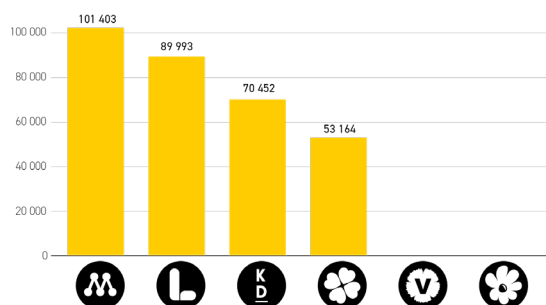
⁸² Centerpartiet, 2017.

⁸³ Sverigedemokraterna, 2020.

innehavande budgetåret ge några förändringar i arbetslösheten.

Sammanfattning av budgetåret

Utifrån partiernas budgetar hade de påverkat antalet heltidsarbetande på följande sätt. Kristdemokraternas budget hade resulterat i 70 452 fler heltidsarbetande, Moderaternas 101 403, Liberalernas 89 993 och Centerpartiets 53 164. Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets budgetar hade inte påverkat antalet heltidsarbetande.

Figur 12: Motsvarande fler eller färre heltidstjänster som de olika budgetförslagen för 2022 skulle resultera med i jämförelse med regeringen, utifrån 2020 års arbetskraftsdeltagande.

Fria marknader
personlig frihet
öppna samhällen

TIMBRO